



---

## Recommendation of the Committee of Ministers to member States concerning children with imprisoned parents

*Unofficial translation into Latvian*

## Recommandation du Comité des Ministres aux États membres concernant les enfants de détenus

*Traduction non officielle en letton*

## Ministru komitejas leteikums dalībvalstīm par ieslodzītu vecāku bērniem

---

© Council of Europe [April 2018], original English and French versions

*Text originated by, and used with the permission of, the Council of Europe. This unofficial translation is published by arrangement with the Council of Europe, but under the sole responsibility of the translator.*

\* \* \* \* \*

© Conseil de l'Europe [avril 2018], versions originales en anglais et français

*Le texte original provient du Conseil de l'Europe et est utilisé avec l'accord de celui-ci. Cette traduction est réalisée avec l'autorisation du Conseil de l'Europe mais sous l'unique responsabilité du traducteur.*

---

## Ministru komitejas Ieteikums CM/Rec(2018)5 dalībvalstīm par ieslodzītu vecāku bērniem

*(Pieņēmusi Ministru komiteja Ministru vietnieku 1312. sanāksmē  
2018. gada 4. aprīlī.)*

---

Ministru komiteja, ievērojot Eiropas Padomes statūtu 15. panta b) punkta noteikumu;

ņemot vērā, ka Eiropas Padomes mērķis ir panākt lielāku vienotību starp dalībvalstīm, jo īpaši saskaņojot tiesību aktus, kas reglamentē kopīgās intereses skarošus jautājumus;

ņemot vērā ievērojamo skaitu bērnu, kuru vecākiem piemērots ieslodzījums dalībvalstu ieslodzījuma vietās;

atkārtoti apliecinot, ka ieslodzīto vecāku bērniem ir tādas pašas tiesības kā visiem citiem bērniem;

atzīstot vecāku ieslodzījuma radītos šķēršļus parastu ģimenes attiecību uzturēšanai un grūtības, ar kurām šie bērni un vecāki var saskarties tādu faktoru dēļ kā kvalitatīvu ģimenes kontaktu trūkums, aizspriedumi un ieslodzījuma finansiālās, praktiskās un psiholoģiskās sekas;

atzīstot vecāku ieslodzījuma ietekmi uz bērniem un to, ka ieslodzījuma vieta bērniem var būt sarežģīta vide;

tāpat ņemot vērā, ka bērna un vecāka attiecības ne vienmēr ir pozitīvas un veselīgas;

ar nolūku mazināt vecāku ieslodzījuma novēršamo, kaitīgo ietekmi uz bērniem un vecāku prasmēm, ar nolūku attiecīgā gadījumā aizsargāt bērnu attīstību un veicināt ģimeņu atkalapvienošanos; atzīstot, ka ieslodzītu vecāku bērni ir neaizsargāti, ka viņu vajadzības un tiesības tiek ņemtas vērā Eiropas Padomes Bērna tiesību stratēģijā (2016.–2021. gadam) un ka tās jāņem vērā starpnozaru, daudzpusējās valsts bērnu aizsardzības un labklājības stratēģijās;

pārliecināta, ka bērnu un ieslodzīto vecāku sazināšanās var pozitīvi ietekmēt bērnu, ieslodzīto vecāku, ieslodzījuma vietas darbiniekus, vidi un, galu galā, sabiedrību kopumā un ka bērnu tiesību un vajadzību ievērošana un kvalitatīva sazināšanās ar viņu ieslodzītajiem vecākiem atbilst prasībai nodrošināt drošumu, drošību un labu kārtību ieslodzījuma vietā;

---

ievērojot, ka jāņem vērā bērnu un ieslodzīto vecāku īpašās vajadzības, lai viņiem nodrošinātu iespējas, kas salīdzināmas ar citu bērnu un vecāku iespējām;

ņemot vērā šādus Eiropas Padomes juridiskos dokumentus:

- Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju (*ETS* Nr. 5);
- Konvenciju par saskari ar bērniem (*ETS* Nr. 192);
- Konvenciju par notiesāto personu nodošanu soda izciešanai (*ETS* Nr. 112);
- papildprotokolu Konvencijai par notiesāto personu nodošanu soda izciešanai (*ETS* Nr. 167);
- Ministru komitejas Ieteikumu Rec(92)17 dalībvalstīm par konsekventu pieeju notiesājošu spriedumu taisīšanā;
- Ministru komitejas Ieteikumu Rec(93)6 dalībvalstīm par penitenciārajiem un kriminoloģiskajiem aspektiem, kas attiecas uz transmisīvo slimību, tostarp AIDS, un ar tām saistīto veselības problēmu kontroli ieslodzījuma vietās;
- Ministru komitejas Ieteikumu Rec(97)12 dalībvalstīm par sodu un piespiedu līdzekļu izpildes personālu;
- Eiropas Padomes Parlamentārās asamblejas Ieteikumu 1469 (2000) "Mātes un mazi bērni ieslodzījuma vietā";
- Ministru komitejas Ieteikumu Rec(2003)22 dalībvalstīm par nosacītu pirmstermiņa atbrīvošanu (atbrīvošanu ar nosacījumu);
- Ministru komitejas Ieteikumu Rec(2006)2 dalībvalstīm par Eiropas cietumu noteikumiem;
- Ministru komitejas Ieteikumu Rec(2006)13 dalībvalstīm par apcietinājuma piemērošanu, apstākļiem, kādos to piemēro, un drošības pasākumiem pret tā ļaunprātīgu izmantošanu;
- Ministru komitejas Ieteikumu CM/Rec(2008)11 dalībvalstīm par Eiropas noteikumiem attiecībā uz nepilngadīgajiem likumpārkāpējiem, kuriem tiek piemēroti sodi vai piespiedu līdzekļi;
- Ministru komitejas Ieteikumu CM/Rec(2010)1 dalībvalstīm par Eiropas Padomes Probācijas noteikumiem;
- Ministru komitejas Ieteikumu CM/Rec(2012)12 dalībvalstīm par ārvalstu ieslodzītajiem;
- Ministru komitejas Ieteikumu CM/Rec(2014)4 dalībvalstīm par elektronisko uzraudzību;
- Ministru komitejas Ieteikumu Rec(2017)3 dalībvalstīm par Eiropas noteikumiem par sabiedrībā izciešamiem sodiem un piespiedu līdzekļiem;

tāpat ņemot vērā attiecīgo Eiropas Cilvēktiesību tiesas tiesu praksi;

ievērojot:

- Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvenciju par bērna tiesībām (1989);
- Apvienoto Nāciju Organizācijas 1985. gada Paraugnolīgumu par ārvalstu ieslodzīto pārvešanu un ieteikumi par apiešanos ar ārvalstu ieslodzītajiem;
- Apvienoto Nāciju Organizācijas Noteikumus par izturēšanos pret ieslodzītajām sievietēm un piespiedu līdzekļiem, kas nav saistīti ar brīvības atņemšanu un ko piemēro attiecībā uz likumpārkāpējām sievietēm (Bangkokas noteikumi) (Ekonomikas un sociālo lietu padomes Rezolūcija 2010/16);
- Apvienoto Nāciju Organizācijas Minimālos standartnoteikumus par apiešanos ar ieslodzītajiem (Nelsona Mandelas 2015. gada noteikumi);
- Apvienoto Nāciju Organizācijas Bērna tiesību komitejas ziņojumu un ieteikumus no vispārējo diskusiju dienas "Ieslodzīto vecāku bērni" (2011);
- Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (2009);

- 
- Eiropas Savienības Padomes Pamatlēmumu 2008/909/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu attiecībā uz spriedumiem krimināllietās, ar kuriem piespriesti brīvības atņemšanas sodi vai ar brīvības atņemšanu saistīti pasākumi, lai tos izpildītu Eiropas Savienībā;
  - Eiropas Savienības Padomes Pamatlēmumu 2008/947/TI par savstarpējas atzīšanas principa piemērošanu tādiem spriedumiem un probācijas lēmumiem, kuri paredzēti probācijas pasākumu un alternatīvu sankciju uzraudzībai;
  - Eiropas Savienības Padomes Pamatlēmumu 2009/829/TI, ar ko savstarpējas atzīšanas principu piemēro attiecībās starp Eiropas Savienības dalībvalstīm lēmumiem par uzraudzības pasākumiem kā alternatīvu pirmstiesas apcietinājumam;

ievērojot, ka kriminālsodu politikā, sodu piespriešanas praksē un kopējā ieslodzīto pārvaldīšanā dalībvalstīs jāņem vērā vispārpieņemti standarti un principi, kas attiecas uz atbalstu un aizsardzību ieslodzīto vecāku bērniem;

piekrītot, ka jāizstrādā papildu ētikas un profesionālie standarti, lai palīdzētu valsts iestādēm, jo īpaši tiesnešiem, prokuroriem, ieslodzījuma vietu pārvaldēm, probācijas dienestiem, policijai, bērnu labklājības un citām atbalsta iestādēm, ievērot bērnu un ieslodzīto vecāku tiesības un vajadzības;

ņemot vērā konstitucionālos principus, tiesību tradīcijas un tiesu varas neatkarību dalībvalstīs;

atzīstot, ka daudzas iestādes un aģentūras sastopas ar bērniem, kurus varētu ietekmēt vecāku ieslodzījums, un šādām iestādēm ir nepieciešams saskaņots pamatprincipu kopums atbilstoši Eiropas Padomes standartiem;

iesaka dalībvalstu valdībām:

- savos tiesību aktos, politikā un praksē ņemt vērā noteikumus, kas izklāstīti šā ieteikuma pielikumā;
- nodrošināt, ka šis ieteikums un tam pievienotais paskaidrojošais ziņojums tiek iztulkots un iespējami plaši izplatīts, jo īpaši visām attiecīgajām iestādēm, aģentūrām, profesionāļiem un apvienībām, kā arī ir pieejams bērniem un viņu ieslodzītajiem vecākiem.

*Ieteikuma CM/Rec(2018)5 pielikums*

## **I. Definīcijas, pamatvērtības un tvērums**

### *Definīcijas*

Šajā ieteikumā:

- a. "bērns" ir ikviens cilvēks, kas jaunāks par 18 gadiem;
- b. "ieslodzījuma vieta" ir iestāde, kas galvenokārt paredzēta ieslodzījuma piemērošanai aizdomās turētajiem vai notiesātajiem;
- c. "ieslodzītais vecāks" ir vecāks (atbilstoši valsts tiesību aktiem), kam piemērots ieslodzījums ieslodzījuma vietā;
- d. "zīdainis ieslodzījuma vietā" ir ļoti mazs bērns, kas piedzimis un/vai dzīvo ar vecāku ieslodzījuma vietā;

- 
- e. "aprūpētājs" ir persona, kas ikdienā pieskata bērnu un uzņemas par to atbildību;
  - f. "tiesu iestāde" ir tiesa, tiesnesis vai prokurors.

### *Pamatvērtības*

Šis ieteikums ir balstīts uz to, ka:

- visos ar bērniem saistītos jautājumos, pirmkārt, jāņem vērā bērnu tiesības un intereses, paturot prātā arī to, ka ieslodzīto vecāku bērni nav izdarījuši nekādus noziedzīgus nodarījumus un pret viņiem nedrīkst izturēties kā pret likumpārkāpējiem viņu vecāku faktisko vai iespējamo darbību dēļ;
- visiem bērniem nediskriminējot un neatkarīgi no viņu vecāku juridiskā statusa ir nodrošinātas visas tiesības, ko paredz Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par bērna tiesībām, tostarp tiesības uz viņu interešu aizsardzību, tiesības uz attīstību, tiesības uz viņu viedokļa cienīšanu, tiesības regulāri uzturēt personiskas attiecības un tiešus kontaktus ar vecākiem;
- jāaizsargā bērnu tiesības un vajadzības, kas saistītas ar emocionālām un ilgstošām attiecībām ar ieslodzīto vecāku, kuram ir pienākums un tiesības īstenot vecāka pienākumus un veicināt pozitīvas pieredzes rašanos saviem bērniem;
- šajās attiecībās bērni, ģimene, bērna un vecāka attiecības, kā arī ieslodzītā vecāka pienākumi ir jāatbalsta pirms ieslodzījuma piemērošanas, tā laikā un pēc tā. Jānodrošina, ka visi intervences un citi pasākumi, kas atbalsta ieslodzītā vecāka bērnus un viņu attiecības ar šo vecāku, neradītu aizspriedumus un diskrimināciju pret šādiem bērniem;
- lai pārvarētu aizspriedumus un diskrimināciju, kuras pamatā ir vecāka ieslodzījums, nepieciešama izpratnes veicināšana, izmaiņas kultūras jomā un sociālā integrācija.

### *Tvērums*

Šis ieteikums attiecas uz visiem bērniem, kuru vecāki atrodas ieslodzījuma vietās, tostarp zīdaiņiem, kas dzīvo ieslodzījuma vietā kopā ar vecākiem.

## **II. Pamatprincipi**

1. Pret ieslodzīto vecāku bērniem jāizturas, ievērojot viņu cilvēktiesības un ņemot vērā viņu konkrēto situāciju un vajadzības. Šiem bērniem sniedz iespēju izteikt viedokli, ko tieši vai netieši uzklausa saistībā ar lēmumiem, kas var viņus ietekmēt. Būtiska loma tajā ir pasākumiem, kas nodrošina bērnu aizsardzību, tostarp bērnu interešu, ģimenes un privātās dzīves ievērošanu, kā arī pasākumiem, kas atbalsta ieslodzītā vecāka pienākumus no ieslodzījuma piemērošanas sākuma līdz laikam pēc atbrīvošanas.

2. Apsverot brīvības atņemšanas soda piemērošanu, jāņem vērā jebkuru ietekmēto bērnu tiesības un intereses, un, cik iespējams un ir atbilstoši, jāizmanto ieslodzījuma alternatīvas, jo īpaši gadījumā, kad vecāks ir primārais aprūpētājs.

3. Gadījumā, kad vecākam piemērots ieslodzījums, īpašu uzmanību pievērš tam, lai viņš tiktu izvietots iestādē, kas neatrodas tālu no viņa bērniem.

---

4. Lemjot par notiesātā pārvešanu uz valsti, kurā dzīvo viņa bērni, vai no tās, pienācīgi ņem vērā bērna intereses, apsverot pārvešanas rehabilitācijas mērķi.

5. Ieslodzījuma vietu pārvalde uzņemšanas brīdī cenšas apkopot un salīdzināt attiecīgo informāciju par vecāku, kam piemērots ieslodzījums, bērniem.

6. Valsts iestādes cenšas sniegt valsts aģentūrām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām pietiekamus resursus, lai atbalstītu ieslodzīto vecāku bērnus un viņu ģimenes, kas ļautu viņiem efektīvi risināt attiecīgo situāciju un pievērsties konkrētām vajadzībām, tostarp attiecīgā gadījumā piedāvājot loģistikas un finansiālu atbalstu saziņas uzturēšanai.

7. Visiem darbiniekiem, kas saskaras ar bērniem un viņu ieslodzītajiem vecākiem, nodrošina atbilstošu apmācību ar bērniem saistītās politikas, prakses un procedūru jautājumos.

### **III. Policijas veikta ieslodzījuma piemērošana, tiesas rīkojumi un sodi**

8. Policijai pienācīgi jāņem vērā, kāda ietekme var būt vecāka apcietināšanai uz klātesošiem bērniem. Šādos gadījumos, ja iespējams, apcietināšana jāveic bērna prombūtnē vai vismaz bērniem piemērotā veidā.

9. Īstenojot apcietinātā vai ieslodzītā vecāka saziņas ierobežojumus, ievēro bērnu tiesības sazināties ar vecākiem.

10. Neskarot tiesu iestāžu neatkarību, pirms tiesas rīkojuma vai soda piemērošanas vecākam, ņem vērā bērnu tiesības un vajadzības, kā arī iespējamo ietekmi uz bērniem. Tiesu iestādei jāizvērtē iespēja pamatoti atlikt pirmstiesas apcietinājuma piemērošanu vai brīvības atņemšanas soda izpildi un aizstāt to ar sabiedrībā izciešamiem sodiem un piespiedu līdzekļiem.

11. Ļaujot ieslodzītajiem vecākiem īslaicīgi atstāt ieslodzījuma vietu, jāņem vērā tādi būtiski notikumi bērna dzīvē kā dzimšanas dienas, pirmā skolas diena vai hospitalizācija.

### **IV. Ieslodzījuma apstākļi**

#### *Uzņemšana*

12. Pirms uzņemšanas vai tās laikā personām, kas veic bērnu aprūpētāja pienākumus, ļauj veikt pasākumus saistībā ar šiem bērniem, ievērojot bērna intereses.

13. Uzņemšanas brīdī ieslodzījuma vietu pārvaldei jādokumentē ieslodzītā bērnu skaits, viņu vecums un pašreizējais primārais aprūpētājs, un ieslodzījuma vietu pārvalde cenšas šo informāciju regulāri atjaunināt.

14. Uzņemot un pārvedot ieslodzīto, ieslodzījuma vietu pārvaldes administrācijas palīdz ieslodzītajiem, kas to vēlas, informēt viņu bērnus (un aprūpētājus) par ieslodzīšanu un atrašanās vietu vai nodrošina, ka viņiem šāda informācija tiek nosūtīta.

15. Ieslodzījuma vieta, cik iespējams, sniedz atbalstu un informāciju par saziņas un apmeklējumu kārtību, procedūrām un iekšējiem noteikumiem bērniem piemērotā veidā, dažādās valodās un formātos pēc nepieciešamības.

16. Papildus apsvērumiem, kas attiecas uz tiesas spriešanas, drošības un drošuma prasībām, attiecīgā gadījumā ieslodzīto vecāku izviето konkrētā ieslodzījuma vietā atbilstoši bērna interesēm, lai veicinātu bērna un vecāku saziņas, attiecību un apmeklējumu uzturēšanu, neradot liekus finansiālus vai ģeogrāfiskus šķēršļus.

17. Parasti bērniem jāļauj apmeklēt ieslodzīto vecāku nedēļas laikā pēc ieslodzījuma piemērošanas, kā arī regulāri un pietiekami bieži pēc tam. Principā bērniem piemēroti apmeklējumi jāatļauj vienreiz nedēļā, pēc vajadzības pieļaujot biežākus apmeklējumus ļoti mazu bērnu gadījumā.

18. Apmeklējumus organizē tā, lai tie netraucētu citiem bērna dzīves aspektiem, piemēram, skolas apmeklēšanai. Ja nevar īstenot apmeklējumus reizi nedēļā, jāveicina attiecīgi garāki, retāki apmeklējumi, kas ļauj bērnam ar vecāku uzturēt lielāku saikni.

19. Ja pašreizējais aprūpētājs nevar pavadīt bērnu apmeklējumā, jāmeklē alternatīvi risinājumi, piemēram šajā jomā strādājošs kvalificēts profesionālis, attiecīgas organizācijas pārstāvis vai cita pavadoša persona pēc vajadzības.

20. Ieslodzījuma vietas uzgaidāmajās un apmeklētāju telpās nodrošina bērniem paredzētu vietu (ar pudeļu sildītāju, pārtinamo galdu, rotaļlietām, grāmatām, zīmēšanas piederumiem, spēlēm u. c.), kur bērni var justies droši, gaidīti un cienīti. Ieslodzījuma vietu apmeklējumi sniedz vidi, kas veicina spēlēšanos un saikni ar vecāku. Jāapsver arī iespēja atļaut apmeklējumus ieslodzījuma vietas tuvumā, lai veicinātu, uzturētu un attīstītu bērna un vecāka attiecības pēc iespējas parastākā vidē.

21. Jāveic pasākumi, lai nodrošinātu, ka apmeklējuma laikā tiek ievērota bērna cieņa un tiesības uz privāto dzīvi, tostarp veicinot piekļuvi un apmeklējumus bērniem ar invaliditāti.

22. Ja bērna vecāks ir ieslodzīts tālu no mājām, apmeklējumus organizē elastīgi, tostarp var atļaut ieslodzītajiem apvienot tiesības uz apmeklējumu.

23. Jebkādas bērnu drošības pārbaudes veic bērniem piemērotā veidā, ievērojot bērnu cieņu un tiesības uz privāto dzīvi, kā arī tiesības uz fizisku un psiholoģisku neaizskaramību un drošību. Jebkāda bērnu aizskaroša pārmeklēšana, tostarp ķermeņa dobumu pārbaude, ir aizliegta.

24. Pirms apmeklējumiem ieslodzītos pārmeklē, ievērojot cilvēka cieņu, lai ļautu viņiem apmeklējumu laikā veidot pozitīvu saikni ar bērniem. Cik iespējams, bērniem ļauj pamest apmeklētāju telpu pirms ieslodzītā vecāka, jo dažiem bērniem tas var būt traumatiski. Ja ieslodzītajiem apģērbu nodrošina ieslodzījuma vietu pārvaldes, šis apģērbs neaizskar viņu cieņu, jo īpaši tiekoties ar viņu bērniem.

25. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem un praksi laikā starp klātienē apmeklējumiem atvieglo informācijas un sakaru tehnoloģiju (videokonference, mobilo un citu tālrunu sistēmas, internets, tostarp tīmekļkamera un tērzēšanas funkcija u. c.) izmantošanu, kam nav jārada pārmērīgi augstas izmaksas. Ieslodzītajiem vecākiem palīdz segt izmaksas saziņai ar bērniem, ja viņu līdzekļi to neatļauj. Minētie saziņas līdzekļi nekādā gadījumā nav uzskatāmi par alternatīvu, kas aizstāj bērnu un ieslodzīto vecāku saskari klātienē.

---

26. Lai palielinātu saziņu starp ieslodzītajiem vecākiem un viņu bērniem, elastīgi piemēro noteikumus par tālruņa zvanu veikšanu, saņemšanu un cita veida saziņu ar bērniem. Ja tas ir īstenojams, bērniem jāļauj uzsākt telefonisku saziņu ar ieslodzītajiem vecākiem.

27. Jāveic pasākumi, lai atvieglotu ieslodzītā vecāka, kas to vēlas, efektīvu dalību savu bērnu aprūpē, tostarp sazinoties ar skolu, veselības un labklājības dienestiem, un šajā sakarā pieņemot lēmumus, izņemot gadījumus, kad tas nav bērna interesēs.

28. Bērna un vecāka kopīgās darbībās jāietilpst pagarinātiem ieslodzījuma vietas apmeklējumiem īpašos gadījumos (Mātes dienā, Tēva dienā, brīvdienās gada beigās u. c.) un citiem apmeklējumiem, kas veicina bērna un vecāka attiecības, papildus parastajiem apmeklējumiem. Šajos gadījumos ieslodzījuma vietas un citiem darbiniekiem apmeklētāju telpās jāpievērš uzmanība savam apģērbam, lai tas būtu mazāk formāls un normalizētu atmosfēru.

29. Ja tas ir īstenojams, ievērojot bērna intereses un ar atbilstoša pieaugušā palīdzību, bērniem piedāvā iespēju apmeklēt telpas, kurās viņu ieslodzītais vecāks pavada laiku, tostarp vecāka kameru ieslodzījuma vietā, vai saņemt informāciju (tostarp attēlus) par tām.

30. Veic īpašus pasākumus, lai mudinātu ieslodzītos vecākus un ļautu viņiem uzturēt regulāru un jēgpilnu saziņu un attiecības ar bērniem, tādējādi nodrošinot bērnu attīstību. Ieslodzīto un viņu bērnu saziņu ierobežo tikai izņēmuma kārtā un pēc iespējas īsākā laikposmā, lai mazinātu negatīvo ietekmi, ko šāda ierobežošana varētu atstāt uz bērniem, un aizsargātu bērnu tiesības uz emocionālu un pastāvīgu saikni ar ieslodzīto vecāku.

31. Bērna tiesības uz tiešu saziņu ievēro pat tajos gadījumos, kad pret ieslodzīto vecāku piemēroti disciplinārsodi vai sankcijas. Ja drošības prasības ir tik galējas, ka jānosaka bezkontakta apmeklējumi, tiek veikti papildu pasākumi, lai nodrošinātu bērna un vecāka saiknes uzturēšanu.

#### *Ieslodzījuma vietas īslaicīga atstāšana*

32. Lai aizsargātu bērnus no nereti skarbās vides ieslodzījuma vietā, sagatavotu viņus vecāka atgriešanās brīdim un nodrošinātu vecāku klātbūtni būtiskos notikumos bērnu dzīvē, ieslodzītajiem jāļauj īslaicīgi atstāt ieslodzījuma vietu, un šāda iespēja jāveicina, ja vien iespējams. Īpaši svarīgi tas ir laikposmā pirms ieslodzīto atbrīvošanas, jo sniedz vairāk iespēju sagatavoties, lai varētu pilnībā atsākt vecāku uzdevumu un pienākumu pildīšanu pēc atbrīvošanas.

#### *Laba kārtība, drošība un drošums*

33. Lai nodrošinātu bērnu aizsardzību un labklājību, dara visu iespējamo, lai veicinātu savstarpējo cieņu un iecietību, kā arī novērstu iespējami ļaunprātīgu izturēšanos starp ieslodzītajiem, viņu bērniem un ģimenēm, ieslodzījuma vietu darbiniekiem vai citām personām, kas strādā ieslodzījuma vietās vai tās apmeklē. Laba kārtība, drošība un drošums, jo īpaši dinamiskā drošība, ir pamatā visiem centieniem uzturēt ieslodzījuma vietā draudzīgu un pozitīvu atmosfēru.



---

### *Zīdaiņi ieslodzījuma vietā*

34. Lai nodrošinātu bērna tiesības uz vislabāko iespējamo veselības līmeni, ieslodzītajām mātēm nodrošina atbilstošu pirmsdzemdību un pēcdzemdību veselības aprūpi, atbalstu un informāciju. Grūtniecēm ļauj dzemdēt slimnīcā ārpus ieslodzījuma vietas. Dzemdību laikā un uzreiz pēc dzemdībām sievietēm nekad neizmanto ierobežojošus līdzekļus. Pasākumos un iekārtās, kas saistītas ar pirmsdzemdību un pēcdzemdību aprūpi, ieslodzījuma vietā, cik iespējams, ievēro kultūras daudzveidību.

35. Bērnu, kas dzimis ieslodzītai mātei, reģistrē, un tam nekavējoties bez maksas izsniedz dzimšanas apliecību atbilstoši piemērojamiem valsts un starptautiskajiem standartiem. Dzimšanas apliecībā nenorāda, ka bērns dzimis ieslodzījuma vietā.

36. Zīdaiņi var palikt ieslodzījuma vietā ar vecāku tikai tad, ja tas ir attiecīgā zīdaiņa interesēs un atbilst valsts tiesību aktiem. Lēmumus par zīdaiņu atstāšanu kopā ar vecāku ieslodzījuma vietā pieņem katrā atsevišķā gadījumā. Pret zīdaiņiem, kas uzturas ieslodzījuma vietā kopā ar vecāku, neizturas kā pret ieslodzītajiem, un viņiem ir tādas pašas tiesības un, cik iespējams, tādas pašas brīvības un iespējas kā visiem bērniem.

37. Pasākumi un iekārtas, kas paredzētas, lai aprūpētu zīdaiņus, kuri atrodas ieslodzījuma vietā kopā ar vecāku, tostarp dzīvojamās un guļamtelpas, ir bērniem piemērotas un:

- nodrošina, ka vispirms tiek ievērotas zīdaiņu intereses un drošība, kā arī tiesības, piemēram, uz attīstību, spēlēšanos, nediskrimināciju, un tiesības tikt uzklausiņam;
- aizsargā bērnu labklājību un veicina veselīgu attīstību, tostarp pastāvīgi nodrošinot veselības aprūpes pakalpojumus un atbilstošus speciālistus, kas uzraudzītu bērnu attīstību, sadarbojoties ar sabiedrības veselības pakalpojumu dienestiem;
- nodrošina, ka zīdaiņi var brīvi piekļūt āra zonām ieslodzījuma vietā, nokļūt ārpus ieslodzījuma vietas atbilstošā pavadībā un apmeklēt pirmskolas izglītības iestādes;
- veicina bērna un vecāka savstarpējo pieķeršanos, cik vien tas iespējams, ļaujot attīstīties normālām bērna un vecāka attiecībām un vecākiem uzņemties atbilstošu vecāku atbildību par bērnu, kā arī sniedzot ieslodzītajiem vecākiem maksimāli daudz iespēju pavadīt laiku ar saviem bērniem;
- atbalsta ieslodzīto vecāku dzīvošanu kopā ar zīdaiņiem un sekmē vecāku prasmju attīstību, nodrošinot ieslodzītajiem vecākiem iespēju pieskatīt savus bērnus, gatavot tiem maltītes, sagatavot tos pirmsskolas izglītības iestādei un ar bērniem pavadīt laiku, spēlējoties gan ieslodzījuma vietā, gan tās āra zonās;
- cik iespējams, nodrošina, ka zīdaiņiem ir pieejami līdzīga līmeņa pakalpojumi un atbalsts, kādi ir pieejami sabiedrībā, un ka šādu bērnu audzināšanai nodrošinātā vide ir pēc iespējas tuvāka videi, kāda ir bērniem ārpus ieslodzījuma vietas;
- nodrošina saziņu ar vecāku, brāļiem, māsām un citiem ģimenes locekļiem, kas dzīvo ārpus ieslodzījuma vietas, izņemot gadījumus, ja tas nav zīdaiņa interesēs.

38. Lēmumus par zīdaiņa nošķiršanu no ieslodzītā vecāka pieņem, pamatojoties uz

---

individuālu novērtējumu un ievērojot bērna intereses piemērojamo valsts tiesību aktu tvērumā.

39. Zīdaiņa pāreju uz dzīvi ārpus ieslodzījuma vietas veic ar iejūtību un tikai tad, kad bērnam ir noteikti atbilstoši alternatīvi aprūpes pasākumi, ārvalstu ieslodzīto gadījumā – pēc vajadzības apspriežoties ar konsulārām amatpersonām.

40. Pēc zīdaiņu nošķiršanas no vecāka ieslodzījuma vietā un nonākšanas ģimenē, pie radniekiem vai citā alternatīvā aprūpē, viņiem nodrošina maksimālas iespējas un atbilstošas telpas, lai satiktos ar ieslodzīto vecāku, izņemot gadījumus, ja tas nav bērnu interesēs.

#### *Sodu izpildes pasākumu plānošana un sagatavošana atbrīvošanai*

41. Lai veicinātu vecāku labi veiktu aprūpi, īpašu uzmanību pievērš tam, lai soda izpildes pasākumu plānošanā iekļautu programmas un citus intervences pasākumus, kas atbalsta un attīsta pozitīvas bērna un vecāka attiecības. Īpaši atbalsta un mācīšanās mērķi ir uzturēt un īstenot, cik iespējams, vecāku pienākumus ieslodzījuma laikā, mazināt ieslodzījuma ietekmi uz bērniem, attīstīt un stiprināt konstruktīvas bērna un vecāka attiecības, kā arī sagatavot ieslodzītos vecākus un viņu bērnus ģimenes dzīvei pēc atbrīvošanas.

42. Lai veicinātu bērna un vecāka attiecības, ieslodzījuma vietu pārvaldes izmanto tādas iespējas kā ieslodzījuma vietas īslaicīga atstāšana, atklātie cietumi, pusceļa mājas, elektroniskā uzraudzība, sabiedrības programmas un pakalpojumi, lai pēc iespējas vairāk atvieglotu pāreju no ieslodzījuma vietas uz nonākšanu brīvībā, mazinātu aizspriedumus, atkārtoti sazinātos ar ģimenēm pēc iespējas agrākā posmā un mazinātu vecāka ieslodzījuma ietekmi uz bērniem.

43. Tādā pašā nolūkā, lemjot par pirmstermiņa atbrīvošanu, ņem vērā aprūpētāja pienākumus, kādi ir ieslodzītajiem, kā arī attiecīgās ģimenes atkalapvienošanas vajadzības.

#### *Pastāvīga aprūpe*

44. Lai veicinātu veselīgu bērna attīstību un palīdzētu bijušajiem ieslodzītajiem atkal apvienoties ar bērniem un ģimeni, atbalstu un aprūpi ieslodzītajiem pēc vajadzības sniedz ieslodzījuma vieta, probācijas vai cita iestāde, kas specializējas palīdzības sniegšanā ieslodzītajiem. Sadarbībā ar probācijas un/vai sociālās labklājības dienestiem, vietējo kopienu grupām un pilsoniskās sabiedrības organizācijām ieslodzījuma vietu pārvaldes izstrādā un īsteno pirms un pēc atbrīvošanas resocializācijas programmas, ņemot vērā ieslodzīto konkrētās vajadzības, atsākot vecāku pienākumu pildīšanu sabiedrībā.

#### *Politikas izstrāde*

45. Jaunu politiku vai pasākumus, ko veido ieslodzījuma vietu pārvalde, kas tai ir paredzēti un kas var ietekmēt bērna un vecāka saziņu un attiecības, izstrādā, pienācīgu uzmanību pievēršot bērnu tiesībām un vajadzībām.

### **V. Darbinieki, kas strādā ar bērniem, ieslodzītajiem vecākiem un viņu labā**

46. Darbinieki, kas darbā saskaras ar bērniem un viņu ieslodzītajiem vecākiem, ievēro viņu tiesības un cieņu. Ieslodzījuma vietu pārvaldēm jāizvēlas un jāieceļ noteikti darbinieki darbam ar bērniem un/vai ģimenēm, kā arī jānodrošina attiecīgi resursi; šo darbinieku

---

pienākumos jāiekļauj atbalsts bērniem un ieslodzītajiem vecākiem, apmeklējumu veicināšana bērniem piemērotā vidē, palīdzības un informācijas sniegšana, jo īpaši bērniem, kas nesen saskārušies ar ieslodzījuma vidi, un sadarbība ar attiecīgajām iestādēm, profesionāļiem un apvienībām jautājumos, kas saistīti ar bērniem un viņu ieslodzītajiem vecākiem.

47. Darbinieki, kas saskaras ar bērniem un viņu ieslodzītajiem vecākiem, saņem apmācību dažādās jomās, tostarp, kā ievērot bērnu vajadzības un tiesības, kā ieslodzījuma vieta un tās vide ietekmē uz bērnu un vecāku pienākumus, kā atbalstīt ieslodzītos vecākus un viņu bērnus, kā labāk saprast konkrētās problēmas, ar kurām viņi saskaras, kā padarīt apmeklējumus bērniem piemērotus un pārmeklēt bērnus viņiem piemērotā veidā.

48. Lai nodrošinātu bērniem un viņu ieslodzītajiem vecākiem sniegtā atbalsta, aizsardzības un aprūpes efektivitāti un kvalitāti, darbinieku apmācības programmas ir balstītas uz pierādījumiem, atspoguļo pašreizējos valsts tiesību aktus un praksi, kā arī starptautiskos un reģionālos tiesību aktus cilvēktiesību jomā, kā arī standartus attiecībā uz bērniem, un tās tiek regulāri pārskatītas.

#### *Daudznozaru un daudzpusēja pieeja*

49. Attiecīgajām valsts iestādēm jāievēro daudzpusēja starpnozaru pieeja, lai efektīvi veicinātu, atbalstītu un aizsargātu ieslodzīto vecāku bērnu tiesības, tostarp viņu intereses. Tas sevī ietver sadarbību ar probācijas dienestiem, vietējām kopienām, skolām, veselības un bērnu labklājības dienestiem, policiju, bērnu tiesībsargu vai citām amatpersonām, kas ir atbildīgas par bērnu tiesību aizsardzību, kā arī citām attiecīgajām iestādēm, tostarp pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas piedāvā atbalstu bērniem un viņu ģimenēm.

### **VI. Uzraudzība**

50. Kompetentās ministrijas, kā arī bērnu tiesībsargi vai citas valsts cilvēktiesību iestādes, kas ir atbildīgas par bērnu tiesību aizsardzību, uzrauga, regulāri ziņo un veic atbilstošus pasākumus saistībā ar ieslodzīto vecāku bērnu, tostarp zīdaiņu, kas dzīvo ieslodzījuma vietā kopā ar vecākiem, tiesību un interešu atzīšanu un īstenošanu.

### **VII. Bērniem piemērotas prakses un politikas izpēte un novērtēšana**

51. Jāizveido starpnozaru un daudzpusējas ekspertu grupas, kurās iesaistīti arī ieslodzīto vecāku bērni, lai novērtētu bērnu pieredzi saistībā ar vecāku ieslodzījumu, saziņu un attiecībām ar ieslodzīto vecāku un lai ierosinātu pašreizējās politikas un prakses uzlabojumus.

52. Sistemātiski jāapkopo statistikas dati no ieslodzījuma vietas un avotiem par bērnu labklājību, šie dati jāpublicē kopā ar informāciju par ieslodzīto vecāku bērniem un labas prakses uzskaiti.

53. Lai atbalstītu pētījumus par ieslodzīto vecāku bērniem, piešķir finansējumu, kas veicina politikas izstrādi un labas prakses veidošanu šajā jomā.

54. Regulāri pārskata un novērtē, kā tiek īstenota bērniem piemērota prakse un politika, tostarp starptautiskie standarti, kas attiecas uz ieslodzīto vecāku bērniem. Pārskatīšanā var iesaistīt attiecīgās ministrijas, ieslodzījuma vietu pārvaldi, sociālos dienestus, bērnu tiesībsargus un citas cilvēktiesību iestādes, kas ir atbildīgas par bērnu tiesību aizsardzību, kā arī citas attiecīgās aģentūras, tostarp pilsoniskās sabiedrības organizācijas.

---

### **VIII. Darbs ar plašsaziņas līdzekļiem un sabiedrisko domu**

55. Informācija, kas tiek sniegta plašsaziņas līdzekļiem vai ko tie sniedz, nedrīkst pārkāpt bērnu un viņu ģimeņu tiesības uz privāto dzīvi un aizsardzību, tostarp datu aizsardzības noteikumus, un jebkāda ziņošana plašsaziņas līdzekļos notiek bērniem piemērotā veidā.

56. Plašsaziņas līdzekļiem, profesionāļiem un plašākai sabiedrībai jāsniedz uzticami jaunākie dati un labas prakses piemēri, lai vairotu izpratni par to bērnu skaitu, kuru vecāki ir ieslodzīti, un vecāku ieslodzījuma ietekmi uz bērniem un lai izvairītos no negatīviem stereotipiem un aizspriedumiem attiecībā uz ieslodzīto vecāku bērniem.